

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет, Комитета на регионите и Европейската инвестиционна банка Чиста планета за всички

Европейска стратегическа дългосрочна визия за просперираща, модерна, конкурентоспособна и неутрална по отношение на климата икономика“

(COM(2018) 773 final)

(2019/C 282/09)

Докладчик: **Pierre Jean COULON**

Съдокладчик: **Stefan BACK**

Сезиране	Европейска комисия, 17.6.2019 г.
Правно основание	Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентни секции	„Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“ „Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“
Приемане на пленарна сесия	20.6.2019 г.
Пленарна сесия №	544
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	152/1/1

1. **Заклучения и препоръки**

1.1. ЕИСК изразява съгласие с твърдението, че съществува риск от глобално затопляне с 2° C скоро след 2060 г., т.е. над максималното равнище, определено в Споразумението от Париж, и то ще доведе до сериозни отрицателни последици за условията на живот и за икономиката в Европа. Поради това ЕИСК силно подкрепя целта за превръщане на ЕС в неутрална по отношение на климата икономика до 2050 г. по социално справедлив и ефикасен начин. Такъв преход е възможен и е от полза за Европа.

1.2. Поради това е необходимо незабавно да се предприемат действия в областта на климата. ЕИСК подкрепя първостепенните приоритети, изложени в съобщението на Европейската комисия. ЕИСК призовава държавите членки да подкрепят целта за превръщане на Европейския съюз в неутрална по отношение на климата икономика до 2050 г. ЕИСК призовава предприятията, профсъюзите, НПО и националните икономически и социални комитети да подкрепят тази цел.

1.3. ЕИСК приветства очакваните добри резултати от прилагането на различните мерки, за които вече е взето решение, като се прогнозира до 2030 г. емисиите на парникови газове да намалееят с 45 % – процент, по-голям от този, за който е поет ангажимент от ЕС по силата на Парижкото споразумение, а именно 40 %, и до 2050 г. да се постигне намаление с 60 %.

1.4. Въпреки че не е достатъчно да се постигне целта за общество, неутрално по отношение на климата, до 2050 г., ЕИСК счита, че очакваните резултати от мерките до 2030 г., за които вече е взето решение, показват, че всички нови мерки трябва да отчитат необходимостта от предвидимост, за да се даде възможност за добро планиране и да се избегне обезценяването на активи. Поради това ЕИСК посочва колко е важно да се изпращат ясни и своевременни сигнали на предприятията, особено на МСП.

1.5. Поради същите причини ЕИСК счита, че е необходимо спешно да се изготви стратегия за периода след 2030 г., за да се осъществи преход към общество, неутрално по отношение на климата, до 2050 г.

1.6. ЕИСК подчертава, че преходът към неутрално по отношение на климата общество трябва да се осъществява чрез конкурентоспособен, социално справедлив и многостранен подход и че трябва да се въведат подходящи инструменти за постигане на пълно участие на гражданското общество, включително всички граждани, предприятия и организации, и приемане от тях. Това включва разработването и прилагането на цени на въглеродните емисии, като се отчита въздействието им върху предприятията и гражданите.

1.7. ЕИСК подчертава значението на действията, предприети на местно и регионално равнище, както и значението на пълноценното участие на местните и регионалните власти.

1.8. ЕИСК подчертава значението на кръговата икономика, биоикономиката, цифровизацията и икономиката на споделянето като ключови фактори за подобряване на ресурсната ефективност и намаляване на емисиите.

1.9. ЕИСК припомня ключовото значение на мобилността за функционирането на вътрешния пазар на ЕС, призната в съобщението, и подчертава значението на намирането на решения, които намаляват въглеродния отпечатък от мобилността, включително от авиацията, и не накърняват жизненоважната роля на мобилността за цялата икономика и общество на ЕС, гражданите и предприятията.

1.10. ЕИСК изразява съгласие, че е важно да се генерира електроенергия от всички налични и бъдещи източници, които не са свързани с емисии. Междусистемните връзки към мрежата, съхраняването на енергия и оптимизацията на потреблението са от ключово значение за обезпечаване на доставките на електроенергия, която все повече се генерира от възобновяеми енергийни източници.

1.11. Важно е целите да се планират и определят на ранен етап, за да се гарантира сигурността на планирането на стопанската дейност, да се насърчава научноизследователската и развойната дейност и да се създават благоприятни условия, които да позволят на Европа, включително на европейската промишленост и бизнеса като цяло, да се възползват от стартовото си предимство и да останат конкурентоспособни. В този контекст ЕИСК подчертава значението на отношенията с трети държави като начин за включване на повече държави в една проактивна стратегия в областта на климата и за гарантиране на равнопоставени условия на конкуренция за европейската промишленост и да се оказва влияние при определянето на стандарти.

1.12. От ключово значение за изпълнението на планираната стратегия е тя да бъде финансово обезпечена. Поради това ЕИСК отново отправя препоръките си за подкрепа на научните изследвания, развойната дейност и промишленото внедряване да бъдат предоставени адекватни бюджетни средства.

1.13. ЕИСК припомня, че финансирането е въпрос от решаващо значение. То не се ограничава само до предоставяне на публични средства и поради това е важно да се популяризират механизми, които имат за цел насърчаването на екологосъобразни инвестиции.

1.14. ЕИСК отбелязва, че преходът към неутрална по отношение на климата икономика няма да се осъществи без широкообхватни научни изследвания и иновации. Това изисква всякакви видове иновации, включително в областта на ново поведение, стопански модели, социални норми, процеси, техники, маркетинг и технологии.

1.15. ЕИСК посочва важната роля на биоенергията в улавянето и съхранението на въглерод и на естествените поглъщатели на въглерод като горите и редица селскостопански практики, които улавят въглерода, например ливади, пасища, торфища и др. Устойчивото управление на горите и използването на потенциала за поглъщане на въглерод на земеделските земи са част от решението.

1.16. ЕИСК отбелязва, че Европа представлява около 7 % от световното население, 20 % от световния БВП и 30 % от световните висококачествени научни публикации. Тъй като преходът към неутрална по отношение на климата икономика трябва да бъде глобално усилие за борба с изменението на климата, ЕИСК счита, че ЕС може да постигне най-голямо въздействие, като докаже пред останалата част от света, че този преход е постижим и положителен за обществото. Самото превръщане на 100 европейски града в неутрални по отношение на климата до 2030 г. ще покаже, че преходът към неутрална по отношение на климата икономика може да се осъществи на практика и да подобри качеството на живот.

1.17. ЕИСК счита, че Европа се нуждае от социален пакт за прехода към неутрална по отношение на климата икономика, който да бъде приет от ЕС, държавите членки, регионите, градовете, социалните партньори и организираното гражданско общество, за да се гарантира, че при прехода никой няма да бъде пренебрегнат. За тази цел Европейският социален фонд и Европейският фонд за приспособяване към глобализацията следва да бъдат подходящо проектирани и финансирани. Преходът към неутрална по отношение на климата икономика е и възможност за премахване на енергийната бедност и подобряване на качеството на живот, създаване на работни места и социално приобщаване, както и за гарантиране на равен достъп до основни енергийни услуги за всички европейци.

1.18. ЕИСК призовава Европейския парламент да създаде независима комисия на ЕС по въпросите на изменението на климата, на която да бъде възложено да изготвя научнообосновани оценки и препоръки по отношение на политиките. ЕИСК призовава държавите членки, в които не съществуват подобни комисии, да създадат такива комисии на национално равнище и да гарантират, че те докладват на националните парламенти и на националните икономически и социални комитети, като вземат предвид националните особености.

1.19. И накрая, ЕИСК отново подчертава неотложната необходимост от създаване на ефективен процес на диалог, който да даде възможност за полезно участие и евентуално пълно приемане и подкрепа на стратегията, която да бъде формулирана и представена до 2020 г. Поради това ЕИСК предлага да се установи постоянен диалог с гражданите като задължителен подготвителен елемент на всички важни политически решения и всички уместни законодателни инициативи на европейско, национално и поднационално равнище. Приносът към диалога и начинът, по който той се взема предвид, следва да са публично видими. Видимостта на диалога следва да бъде осигурена чрез превръщането му в отговорност на равнището на член на Комисията.

2. Общи бележки

2.1. ЕИСК счита, че изменението на климата представлява сериозна обществена заплаха. Средните температури в световен мащаб могат да се увеличат с 2° С скоро след 2060 г., т.е. значително над максималното равнище, определено в Споразумението от Париж, като това ще доведе до сериозни отрицателни последици за световната икономика и условията на живот в световен мащаб. Както се подчертава в доклада на Междуправителствения комитет по изменение на климата (IPCC) ⁽¹⁾ от 2018 г. и в съобщението на Европейската комисия „За чиста планета за всички“ (COM (2018) 773) (съобщението), е необходимо да се осъзнае, че е неотложно планетата и европейците да бъдат защитени от изменението на климата.

2.2. ЕИСК посочва, че макар и преходът към неутрална по отношение на климата икономика да има своята цена, цена има и непредприемането на действия. Съгласно съобщението през 2017 г. бедствия, свързани с метеорологични явления, са причинили щети за рекордната сума от 283 милиарда евро, а речните наводнения в Европа биха могли да причинят щети в размер до 112 милиарда евро годишно.

2.3. ЕИСК категорично подкрепя целта до 2050 г. икономиката на ЕС да стане неутрална по отношение на климата (т.е. да постигне нулеви нетни емисии на парникови газове) чрез социално справедлив преход по икономически ефективен начин. Както се казва в съобщението, такъв преход е възможен и полезен. Освен това съответства на глобалните ангажименти на ЕС по Парижкото споразумение и целите на ООН за устойчиво развитие.

2.4. ЕИСК приветства факта, че с пакета „Чиста енергия за всички европейци“ се повишават целите на ЕС в областта на енергетиката за 2030 г. както за възобновяемите енергийни източници (от 27 на 32 %), така и за енергийната ефективност (от 27 на 32,5 %). Според съобщението това означава намаляване с 45 % на емисиите на парникови газове до 2030 г., което е по-добър резултат от ангажмента за 40 %, поет от ЕС по силата на Парижкото споразумение, и до очаквано намаление от 60 % до 2050 г. Това не е достатъчно, за да се постигне неутралност по отношение на климата до 2050 г. Затова ЕИСК изразява съгласие, че съществува неотложна необходимост от визия за икономически и социални промени, както се заявява в съобщението.

2.5. ЕИСК подчертава важността на предвидимостта, за да се улесни планирането и да се избегне обезценяването на активи. ЕИСК оценява заявеното в Съобщението, че понастоящем не се планират никакви нови политики и преразглеждане на целите за 2030 г., и посочва колко е важно да се изпращат ясни и своевременни сигнали на предприятията, особено на МСП.

2.6. ЕИСК изразява съгласие, че постигането на целта за неутралност по отношение на климата изисква структурни промени във всички сфери на обществото. Ще бъдат засегнати всички граждани, предприятия и организации. Поради това е от съществено значение гражданското общество да бъде пълноценно включено, мобилизирано и обезпечено с подходящите инструменти, за да влияе върху мерките, които са необходими за постигане на неутралност по отношение на климата. Освен това ЕИСК припомня, че интегрирането на адаптирането към изменението на климата в дългосрочното планиране е от ключово значение за осигуряването на социално и икономическо развитие.

2.7. ЕИСК изтъква колко е неотложно да се активизират действията на ЕС и той да поеме водеща роля, за да се възползва от стартовото си предимство.

2.8. ЕИСК отбелязва определянето на седем „стратегически градивни елементи“, посочващи областите, в които да се предприемат действия, и определящи благоприятстваща рамка.

⁽¹⁾ Специален доклад на Междуправителствения комитет по изменение на климата (IPCC), приет през октомври 2018 г.

2.9. ЕИСК подкрепя подхода за осигуряване на цялостен портфейл от 12 първостепенни приоритета, които да направляват изпълнението на целта за нулеви емисии, и отбелязва по-специално изявлението, че държавите членки, предприятията и гражданите ще могат да избират и адаптират пътищата към националните обстоятелства, за да се постигнат машабни обществени и икономически трансформации във всеки сектор на икономиката.

2.10. ЕИСК специално подчертава значението на обсъжданията на национално и поднационално равнище, както и на равнището на заинтересованите страни и гражданите като средство за демократично съвместно създаване на различни мерки за насърчаване на прехода към неутрална по отношение на климата икономика, включително промяна в поведението. Освен това тези дебати ще помогнат да се определят мерките, които могат да получат обществена подкрепа и да ангажират гражданското общество и гражданите в съответствие с националните особености.

2.11. ЕИСК изразява съжаление, че не е ясно дали и до каква степен държавите членки ще бъдат свободни да адаптират мерките за изпълнение към своето конкретно положение. Поясненията по този въпрос в рамките на планираните консултации ще бъдат много полезни. Прилагането на Регламента относно управлението на енергийния съюз представлява един вид тест във връзка с това.

2.12. ЕИСК обръща внимание на факта, че повечето въпроси, изложени като първостепенни приоритети, са разглеждани или вече се разглеждат от Комисията, както и че ЕИСК подкрепя тези инициативи и е направил предложения, включително за създаването на форуми за контакт, в които подчертава значението на социалните аспекти и управлението.

2.13. ЕИСК подкрепя тези приоритети и подчертава, че те трябва да се разглеждат като пакет. ЕИСК изтъква по-специално значението на финансирането, ролята на гражданите, произвеждащите потребители и потребителите и социалния аспект, така че да се гарантира, че никой няма да бъде пренебрегнат. Може да се създаде положителна ангажираност сред гражданите, по-специално като им се даде възможност да споделят икономическите ползи от прехода. Това например може да включва активно насърчаване на споделената собственост в децентрализираното производство на енергия от възобновяеми източници, като например слънчева и вятърна енергия. От съществено значение е да се гарантира приемането на всяка тежест, произтичаща например от ценообразуването на въглеродните емисии.

2.14. ЕИСК отново изтъква значението на създаването и подобряването на контактите между администрацията и недържавните участници и посочва своите предложения за създаване на коалиция от политиците, администрацията и гражданското общество ⁽²⁾.

3. Необходимост от истинска и всеобхватна индустриална политика на ЕС за прехода към неутрална по отношение на климата икономика, подкрепена от амбициозни научни изследвания и иновации, социален пакт и демокрация

3.1. Коментари относно 12-те приоритета

3.1.1. ЕИСК признава жизненоважното значение на енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници за пълното декарбонизиране на Европа. Това са вече доказали се решения.

3.1.2. Потенциалът на електроенергията като фактор за декарбонизиране е значителен в няколко области, включително отоплението и охлаждането (в т.ч. термопомпи, централизирано топлоснабдяване и централизирано охлаждане), електронните горива и електромобилността. ЕИСК отбелязва, че 55 % от електроенергията в Европейския съюз вече идва от източници с нулеви емисии на въглерод (т.е. 25 % от ядрена енергия, 30 % от вятърна енергия, водна енергия, слънчева енергия и други възобновяеми енергийни източници), и изразява съгласие със съобщението, че произведената електроенергия трябва, доколкото е възможно, да идва от чисти, неутрални по отношение на климата и непораждащи емисии източници.

3.1.3. ЕИСК подкрепя категорично развитието на децентрализирано производство на енергия от възобновяеми източници, например чрез енергийни кооперации и произвеждащи потребители ⁽³⁾. Разработването на интелигентни и гъвкави цифровизирани системи за управление на търсенето и предлагането в една децентрализирана електроенергийна система, основана на възобновяеми източници със значителна роля за произвеждащите потребители, ще бъде важен елемент за бъдеще. Съхранението на енергия също е от ключово значение за широкомащабното въвеждане на възобновяемите енергийни източници поради колебанията в равнищата на производството на дневна и годишна основа.

⁽²⁾ Становища на Европейския икономически и социален комитет относно „Изграждане на коалиция от гражданското общество и поднационалните власти за изпълнение на ангажиментите, свързани със Споразумението от Париж“ (ОВ С 389, 21.10.2016 г., стр. 20), и относно „Насърчаване на действията в областта на климата от страна на недържавните участници“ (ОВ С 227, 28.6.2018 г., стр. 35).

⁽³⁾ Становище на ЕИСК относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници (преработен текст)“ (ОВ С 246, 28.7.2017 г., стр. 55).

3.1.4. ЕИСК подкрепя развитието на екологосъобразна мобилност чрез алтернативни видове транспорт, включително обществен транспорт, чрез системи за алтернативно задвижване за всички видове транспорт, включително електрификация и устойчив водород, газ и биогорива, както и за тежкотоварни пътни превозни средства, корабоплаване и авиация, както и чрез по-голяма ефективност благодарение на цифровизацията, електрификацията и системите за сътрудничество. Това позволява по-добра и по-ефективна транспортна система с по-малък отпечатък върху околната среда. Поради това ЕИСК призовава настоящата Бяла книга за транспортната политика да бъде заменена с нова. ЕИСК посочва ограничените цели за намаляване на емисиите на парникови газове по отношение на секторите, които не са обхванати от СТЕ, включително транспорта, приети от Европейския съвет през октомври 2014 г. ⁽⁴⁾ Данъците и таксите, включително интернализацията на външните разходи, следва да се използват като стимули за повишена ефективност, да са приемливи за засегнатите и да не увеличават общото равнище на данъчно облагане.

3.1.5. ЕИСК изразява съгласие относно значението на конкурентоспособната промишленост на ЕС и кръговата икономика като важни елементи за намаляването на емисиите на парникови газове, включително преминаването към алтернативни горива, улавянето и използването на въглерод. ЕИСК би желал четвъртата индустриална революция, цифровизацията и развитието на икономиката на сътрудничеството да бъдат ясно посочени като съществени за подобряване на енергийната ефективност и намаляване на емисиите ⁽⁵⁾. ЕИСК подчертава, че кръговата икономика е ключов лост за смекчаването на последиците от изменението на климата и за прехода към неутрална по отношение на климата икономика. Стратегиите за кръгова икономика, като например мерките за намаляване на влаганите суровини, подобряване на използването на съществуващите активи и намаляване на крайните отпадъци, ще допринесат значително за смекчаване на последиците от изменението на климата и за изграждане на неутрална по отношение на климата икономика ⁽⁶⁾.

3.1.6. Насърчаването на устойчиви продоволствени системи ще намали емисиите на парникови газове, включително чрез защита и създаване на повече въглеродни поглъщатели. ЕИСК отново заявява своето становище, че въздействието на продоволствените системи върху околната среда може да бъде намалено, като се насърчават хранителни режими с опростени питателни вещества ⁽⁷⁾, както и производството и консумацията на сезонни храни. Следва да бъдат съкъсени веригите за разпределяне на храна и да се намали количеството на опаковките.

3.1.7. Европейската промишленост е показала способността си да разработва алтернативи за чиста енергия. Промишлеността на ЕС все още е водеща в ключови сектори като вятърните турбини, но загуби предимство в други сектори като производството на слънчеви панели, което се изплъзна от Европа отчасти поради неправилни решения за обществена политика, вземани от предишни национални правителства. Понастоящем в Европа се произвежда само около 1 % от литиевите батерии в света. ЕИСК приветства инициативи, чрез които да се избегне повтарянето на подобни грешки за нововъзникващите сектори, като Плана за действие за насърчаване на сектора на акумулаторните батерии в ЕС и конкретизирането на планове за прилагане на Европейския алианс за акумулаторните батерии, включително разработването на нови технологии ⁽⁸⁾.

3.1.8. ЕИСК обръща внимание колко е важно да бъдат определени стандарти от международните форуми, където ЕС може да поеме водеща роля, предвид конкурентното предимство, което това носи.

3.1.9. ЕИСК изразява съгласие, че е важно да се привлекат други големи и бързо развиващи се икономики и да се създаде положителна динамика. В този контекст ЕИСК подчертава значението на това да се гарантират лоялна конкуренция и равнопоставени условия по отношение на трети държави. Запазването на конкурентоспособността трябва да бъде важен елемент при всички съответни политически решения.

3.1.10. ЕИСК подчертава огромната нужда от инвестиции и трансгранично и междусекторно сътрудничество при планирането, необходимо за въвеждането на интелигентните мрежи, включително интелигентните измервателни уреди и съоръжения за съхраняване на енергия, които са основна предпоставка за ефективното прилагане на съществуващите и бъдещите планове за мрежата и за справяне с флукуациите при производството от алтернативни източници на енергия.

3.1.11. ЕИСК отбелязва, че улавянето и съхранението на въглерод (УСВ) се явява седмият стратегически градивен елемент и че поне понастоящем остава от ключово значение за постигането на общество, неутрално по отношение на климата, през 2050 г., особено чрез биоенергетика с улавяне и съхранение на CO₂ (CCS). ЕИСК изтъква, че според анализа на Европейската сметна палата в рамките на вече съществуващото финансиране от ЕС, предназначено за подпомагане на УСВ, като програмата NER 300, „не е осъществен нито един успешен проект за улавяне и съхранение на въглероден диоксид“. Следователно има голяма несигурност по отношение на технологичната осъществимост на УСВ, както и слаба степен на сигурност по отношение на обществената подкрепа за УСВ.

⁽⁴⁾ Заклучения на Европейския съвет, 23 – 24.10.2014 г., EUCO 169/14, параграфи I 2.1, 2.2, 2.10 – 2.13.

⁽⁵⁾ Становища на ЕИСК относно „Инвестиране в интелигентна, иновационна и устойчива промишленост — Обновена стратегия на ЕС за индустриалната политика“ (ОВ С 227, 28.6.2018 г., стр. 70), „Стратегически тенденции в индустриалната политика до 2030 г.“ (ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 16), „Европейска програма за икономиката на сътрудничеството“ (ОВ С 75, 10.3.2017 г., стр. 33).

⁽⁶⁾ Кръговата икономика и доклада на Ecofys: Circular Economy: A key lever in bridging the emissions gap to a 1.5°C pathway (Кръговата икономика: ключов лост за преодоляване на разминаването по отношение на емисиите до вариант с 1,5 °C).

⁽⁷⁾ Становище на ЕИСК относно „Приносът на гражданското общество за разработването на всеобхватна продоволствена политика в ЕС“ (ОВ С 129, 11.4.2018 г., стр. 18).

⁽⁸⁾ Изказване пред медиите на заместник-председателя Maroš Šefčovič, април 2019 г., съвместна пресконференция с Peter Altmaier и Bruno Le Maire, 2 май 2019 г.

3.1.1.2. ЕИСК подчертава значението на естествените поглъщатели на въглерод като горите и редица селскостопански практики, които улавят въглерода, например ливади, пасища, и др. Устойчивото управление на горите в съчетание с използването на продукти на основата на дървесина, които съхраняват въглерода и заместват материали и енергия, които са основани на изкопаеми горива, дава възможност за смекчаване на последиците от изменението на климата в дългосрочен план, както и увеличава способността на горите за адаптиране към изменението на климата. От съществено значение е да се използва капацитетът на земеделските земи да улавят въглерода. Устойчивото управление на горите и използването на потенциала за поглъщане на въглерод на земеделската земя са част от решението.

3.2. Рамковите условия – общ преглед

3.2.1. ЕИСК потвърждава, че за да се увенчае с успех, планираното преобразуване задължително трябва да се обезпечи с достатъчно финансиране. Особено важно е да се привлекат достатъчно публични и частни инвестиции. Поради това ЕИСК отново отправя своя призив да се гарантира, че 40 % от Европейския фонд за стратегически инвестиции и 40 % от бюджета на ЕС се инвестират в борбата срещу изменението на климата, както и че всички бюджети на ЕС и национални бюджети са съобразени с изискванията за опазване на климата ⁽⁹⁾/⁽¹⁰⁾. ЕИСК подчертава тясната връзка между финансирането на научните изследвания и иновациите и пускането на пазара на иновативни решения, както е посочено в точки 3.3.5 и 3.3.6 по-долу.

3.2.2. Ето защо ЕИСК приветства Плана за действие на Комисията за финансиране за устойчив растеж и произтичащите от него законодателни предложения. ЕИСК отново заявява, че е важно екологосъобразното финансиране да се възприема положително, но и че във всеки вид етикетирани или сравнителен анализ трябва да се отчитат секторните и местните особености, както и размерът на засегнатите предприятия ⁽¹¹⁾.

3.2.3. ЕИСК припомня своите конкретни предложения за пренасочване на финансирането към устойчиви инвестиции чрез заделяне на целеви средства за екологосъобразни проекти ⁽¹²⁾, като за източник на финансиране се използва количественото облекчаване на паричната политика от Европейската централна банка.

3.2.4. ЕИСК обръща внимание на необходимостта от осигуряване на инструментариум за улесняване на достъпа до финансиране за дребните участници, така че участниците на всички равнища да могат да получат достъп до финансиране за борба с изменението на климата ⁽¹³⁾.

3.2.5. Накрая ЕИСК подчертава, че технологиите, свързани с климата и преобразуването на енергията, се развиват постоянно и динамично. Поради това от решаващо значение е да се извършва редовно преразглеждане на начините и средствата.

3.3. Научни изследвания и иновации

3.3.1. ЕИСК отбелязва, че преходът към неутрална по отношение на климата икономика няма да се осъществи без широкообхватни научни изследвания и иновации, включително социални иновации. Това наистина изисква всякакви видове иновации, включително ново поведение, стопански модели, социални норми, процеси, техники, маркетинг и технологии.

3.3.2. ЕИСК отбелязва, че Европа представлява около 7 % от световното население, 10 % от световните емисии на парникови газове, 20 % от световния БВП и 30 % от световните висококачествени научни публикации. Тъй като преходът към неутрална по отношение на климата икономика трябва да бъде глобално усилие за борба с изменението на климата, ЕИСК счита, че ЕС може да постигне най-голямо въздействие, като докаже пред останалата част от света, че този преход е постижим и положителен за обществото.

3.3.3. ЕИСК счита, че Европа генерира високи постижения в научната област, но се затруднява да ги превърне в ценни иновации. ЕС и държавите членки следва да подкрепят в по-голяма степен научните изследвания и иновациите във всички вериги за създаване на стойност — от фундаменталните научни изследвания до търговското внедряване, и да включат по-ефективно социалните и хуманитарните науки (СХН), за да разберат по-добре какво определя решенията за енергията от крайните потребители, включително МСП и гражданите.

3.3.4. ЕИСК счита, че ЕС има историческа възможност да даде възможност на европейските предприятия, новатори, работници и инвеститори да утвърдят волещата си роля в световен мащаб на бурно развиващите се пазари за чиста енергия. ЕС би трябвало да проявява повече амбиция във всички области на чистата енергия — от енергийна ефективност до електрическа мобилност, да осигури на европейските предприятия стабилен вътрешен пазар, на който успешно могат да се внедряват иновации, както и интегрирана индустриална стратегия, насочена към износ на решения за чиста енергия в останалата част на света.

⁽⁹⁾ Становище на ЕИСК относно „Европейски пакт за финансиране на борбата с изменението на климата“ (ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 8).

⁽¹⁰⁾ Становище на ЕИСК относно „Улесняване на достъпа на недържавни участници до финансиране за борба с изменението на климата“ (ОВ С 110, 22.3.2019 г., стр. 14).

⁽¹¹⁾ Становища на ЕИСК относно „План за действие: Финансиране за устойчив растеж“ (ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 73), и „Устойчиви финанси: таксономия и референтни показатели“ (ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 103).

⁽¹²⁾ Становище на ЕИСК относно „Европейски пакт за финансиране на борбата с изменението на климата“ (ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 8).

⁽¹³⁾ Вж. бележка под линия 10 по-горе.

3.3.5. Поради това ЕИСК отправя искане към Европейската комисия, Европейския парламент и Европейския съвет да гарантират, че с предстоящата Многогодишна финансова рамка се оказва достатъчна подкрепа на научните изследвания, иновациите и при възможност пазарното внедряване на иновациите, включващи подпомагане на разрастването в областта на енергетиката и климата. Затова Комитетът подкрепя призива на Европейския парламент за увеличаване на бюджета на „Хоризонт Европа“ на 120 милиарда евро за програмния период 2021—2027 г. Освен това призовава за синергии между инструментите за финансиране от ЕС, включително „Хоризонт Европа“, Механизма за свързване на Европа, фонда за иновации, структурните фондове, ITER, Програмата за научни изследвания и обучение на Европейската общност за атомна енергия, „Еразъм“ и инструментите, управлявани от Европейската инвестиционна банка и Европейския инвестиционен фонд.

3.3.6. ЕИСК приветства предложението за създаване на „мисии за научни изследвания и иновации“ за по-добро насочване на научните изследвания и иновациите към проекти относно обществените предизвикателства, включително прехода към неутрална по отношение на климата икономика. Във връзка с това ЕИСК отправя искане към Европейската комисия и Съвета да създадат специална мисия за превръщането на 100 града в ЕС в неутрални по отношение на климата до 2030 г. Това ще покаже на европейците, че преходът към неутрална по отношение на климата икономика може да се осъществи на практика и да подобри качеството на техния живот. Това ще бъде също така възможност да се работи конкретно с градове от целия свят, като се започне с градове от Източното партньорство и Съюза за Средиземноморието, така че те да могат да почерпят вдъхновение от европейския опит.

3.3.7. ЕИСК приветства предложението за създаване на Европейски съвет по иновациите. Въз основа на опита с вече съществуващите инструменти, включително Европейския институт за иновации и технологии, ЕИСК би желал Европейският съвет по иновациите да се превърне в основния инструмент на ЕС за осигуряване на т.нар. „търпелив“ и толерантен към рисковете капитал за тези иновации, които са от ключово значение за прехода към неутрална по отношение на климата икономика. Той може да помогне на националните стартиращи предприятия да се превърнат в европейски първенци, вместо да бъдат изкупувани от американските и азиатските си конкуренти.

3.3.8. Във връзка с това ЕИСК отбелязва решаващата роля на регионалните и местните общности за справяне с предизвикателствата, свързани с изменението на климата, и за повишаване на приспособимостта и устойчивостта по начини, които пряко засягат перспективите за всеобхватни промени на местно равнище. Много общности вече сами предприемат инициативата и играят ефективна роля в необходимите решения. ЕИСК подчертава ролята на островите в ЕС, включително най-отдалечените региони, като потенциални новатори за политиките за неутралност по отношение на климата за Европейския съюз и за останалата част от света.

3.4. *Съвместно изготвяне на социален пакт за прехода към неутрална по отношение на климата икономика*

3.4.1. ЕИСК счита, че всички европейски, национални и поднационални институции би трябвало да изграждат подкрепа за прехода към неутрална по отношение на климата икономика. Основателните опасения на работниците от въгледобивната промишленост в много държави от ЕС и неотдавнашните социални движения във Франция допълнително демонстрираха тази необходимост да се покаже, че преходът към екологично по-устойчиво общество би трябвало да представлява и преход към по-демократично и социално справедливо общество.

3.4.2. ЕИСК счита, че Европа се нуждае от социален пакт за прехода към неутрална по отношение на климата икономика, който да бъде приет от ЕС, държавите членки, регионите, градовете, социалните партньори и организираното гражданско общество, за да се гарантира, че при прехода никой няма да бъде пренебрегнат.

3.4.3. ЕИСК счита, че Европейският съюз трябва да осигури подходящо финансиране, с което да се оказва подкрепа на работниците, изложени на риск от загуба на работното си място в резултат от прехода към неутрална по отношение на климата икономика. За тази цел ЕИСК призовава Европейската комисия, Парламента и Съвета да гарантират подходящото планиране и финансиране на Европейския социален фонд и Европейския фонд за приспособяване към глобализацията, така че те да могат да се справят с предизвикателствата на прехода към неутрална по отношение на климата икономика. Това би дало израз на волята на Европа да гарантира, че никой няма да бъде пренебрегнат.

3.4.4. ЕИСК счита, че уменията на работниците в неутрална по отношение на климата икономика могат значително да се различават от уменията, които много от тях имат днес. Важно е програмите за образование и обучение да бъдат адаптирани, за да се гарантира, че бъдещите и настоящите услуги за обучение на работниците могат да включват прехода към неутрална по отношение на климата икономика при избора на обучение. Това ще даде възможност за по-бързо адаптиране на работната сила в Европа и ще помогне на европейците да развият нови таланти.

3.4.5. ЕИСК счита, че преходът към неутрална по отношение на климата икономика е възможност за осигуряване на работни места за млади европейци, включително за безработни млади хора. Поради това ЕИСК отправя искане към Европейската комисия да разработи „Зелена програма „Еразъм Про“ въз основа на своя пилотен проект „Еразъм Про“, както и други проекти, които могат да привлекат повече млади хора в разрастващите се сектори на неутралната по отношение на климата икономика (напр. устойчиво селско стопанство, кръгова икономика, управление на отпадъците, енергийна ефективност, производство на енергия от възобновяеми източници), като се подобряват имиджът и условията на труд на тези работни места.

3.4.6. ЕИСК разглежда прехода към неутрална по отношение на климата икономика като възможност за изкореняване на енергийната бедност в Европа и подобряване на качеството на живот, създаване на работни места и социално приобщаване. ЕС следва да гарантира на всички европейци равен достъп до основни енергийни услуги. Въз основа на констатациите на Европейската обсерватория на енергийната бедност би трябвало да се изготви европейски план за действие за изкореняване на енергийната бедност в сътрудничество със заинтересованите страни, включително организации на потребителите, за да се гарантира, че публичните действия са насочени в по-голяма степен към първопричините за енергийната бедност. ЕИСК подчертава, че е необходимо да се премине от палиативни към превантивни мерки като саниране, за да се превърнат старите сгради в сгради с нулево нетно потребление на енергия. Социалните тарифи и енергийните ваучери могат да представляват само временно облекчение и следва да бъдат постепенно заменени от механизми като субсидии за изграждане на сгради с нулево нетно потребление на енергия и закупуване на електрически автомобили.

3.4.7. ЕИСК призовава държавите членки да признаят в по-голяма степен и да подкрепят чувството на ангажираност сред гражданите и общностите за всички местни инициативи, необходими за постигане на неутрална по отношение на климата икономика, включително за инициативи, насочени към промяна в поведението и към местно производство на енергия от възобновяеми източници. Механизмите за подкрепа и реформи на енергийния пазар би трябвало да дават възможност на местните общности да участват активно в производството на енергия и да имат равнопоставен достъп до енергийния пазар. Следва да се подпомагат по-активно държавите членки, в които липсва институционален капацитет.

3.4.8. ЕИСК приветства амбицията на Европейската комисия до 2030 г. да намали наполовина броя на случаите на преждевременна смърт, причинена от замърсяване на въздуха (през 2015 г. в Европа има 400000 случая на преждевременна смърт). ЕИСК счита, че ЕС и всички негови държави членки би трябвало да се борят със замърсяването на въздуха като първостепенен приоритет на политиката. Следва да бъдат подсилени регулаторните мерки за намаляване на замърсителите на въздуха от превозните средства и електроцентралите. Европейската комисия би трябвало допълнително да ангажира организациите на гражданското общество, по-специално спруженията за защита на децата и възрастните хора, тъй като тези групи от европейското население са изложени на най-голям риск от болести и смърт поради замърсяването на въздуха.

3.4.9. ЕИСК твърдо вярва, че изготвянето на социален пакт за преход към неутрална по отношение на климата икономика е съществен елемент, за да се гарантира положителна гражданска ангажираност в полза на конкретни действия за този преход.

3.5. Демокрация и управление

3.5.1. ЕИСК потвърждава значението на ролята на гражданите, регионалните и местните органи и участието на гражданите, предвидено в хода на гражданските диалози. В светлината на мащабното мобилизиране на младежта ЕИСК призовава Европейската комисия и държавите членки да започнат диалог и с младите граждани.

3.5.2. ЕИСК приветства становището на Комисията, че за чиста мобилност „промените в поведението на гражданите и предприятията трябва да са в основата на това развитие“. ЕИСК счита, че това се отнася за всички сектори, засегнати от прехода към неутрална по отношение на климата икономика, включително енергетиката, жилищното настаняване, селското стопанство и храните. ЕИСК подчертава, че предвидените широкообхватни промени, включително промените в поведението и в начина на живот, които трябва да бъдат възприети от заинтересованите страни.

3.5.3. ЕИСК смята, че съществуващите процедури все още не са достатъчно подходящи за гарантиране на необходимото приемане от страна на гражданите. ЕИСК подчертава, че Европейската комисия би трябвало да се стреми не само да направи енергийния преход „социално приемлив“, но и да гарантира, че той се подкрепя от демократична и социална гледна точка.

3.5.4. ЕИСК предлага, в продължение на Регламента относно управлението на енергийния съюз, да се установи постоянен граждански диалог и той да бъде задължителен подготвителен елемент от всички важни политически решения и на цялото законотворчество на ЕС, свързано с изменението на климата. В този диалог, който трябва да се води близо до гражданите, важни елементи са прозрачността и отчетността. Ето защо, въпреки че може да е необходим диалог в интернет, той трябва да бъде допълнен от срещи и преки контакти с широката общественост. Той следва да бъде добре финансиран, да разполага с персонал и да има представител, който да е заместник-председател на Европейската комисия, отговарящ специално за този въпрос.

3.5.5. ЕИСК счита, че ЕС и държавите членки се нуждаят от по-нататъшно демократизиране на разработването на политики в областта на енергетиката, чрез инструменти като съвещателно допитване до общественото мнение и гарантиране на системен ангажимент от страна на организираното гражданско общество и осигуряване на необходимите му ресурси, за да участва при изготвянето и прилагането на националните планове за енергетиката и климата.

3.5.6. ЕИСК отбелязва ключовата роля, която играят регионалните и местните власти за изпълнението на политиката в областта на климата и енергетиката и за формирането на поведението, необходимо за неговото ефективно прилагане. ЕИСК посочва инициативите, предприети от Конвента на кметовете, и призовава Комисията да подкрепи подобни инициативи и да създаде постоянен механизъм за консултации въз основа на диалога Таланоа⁽¹⁴⁾. Това включва Европейския диалог относно мерките за борба с изменението на климата, за който ЕИСК отправя призив.

(14) <https://unfccc.int/topics/2018-talanoa-dialogue-platform>.

3.5.7. ЕИСК отново призовава да се създаде Европейска енергийна информационна служба в рамките на Европейската агенция за околна среда, която да гарантира открит достъп до качествени данни, да разработи единна входна точка за всички набори от данни, необходими за оценяване на напредъка на енергийния съюз, да разработи хипотезите за различните сценарии съвместно със заинтересованите страни, да предостави модели с отворен код, които да позволяват тестване на различните хипотези и проверка на съгласуваността между различните прогнозни оценки. Нейната работа би трябвало да бъде свободно достъпна за всички лица, отговорни за вземането на решения, за предприятията и за широката общественост.

3.5.8. ЕИСК призовава Европейския парламент да създаде независима комисия на ЕС по въпросите на изменението на климата, на която да бъде възложено да изготвя научнообосновани оценки и препоръки по отношение на политиките. ЕИСК призовава държавите членки, в които не съществуват подобни комисии, да създадат такива комисии на национално равнище и да гарантират, че те докладват на националните парламенти и на националните икономически и социални комитети, като вземат предвид националните особености.

Брюксел, 20 юни 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER
